

Učiteljski Tovariš

Glasi „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Slovenskemu in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu. — Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — Epilog k zborovanju avstrijskega učiteljstva. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Blagajnikov listek. — Gospodarski program.

Slovenskemu in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu.

Organizacija slovenskega učiteljstva gre k svoji polnosti. Zgrinjamo se slovenski učitelji bolj in bolj v velike, nepredorne vrste, ki stoje pogumno v bran proti sovražnikom, kateri se zaganjajo v nas in si hočejo osvojiti svobodno šolo, s katero živimo, s katero pademo.

Prisegli smo na novi šolski zakon. Ta nam daje mnogo dolžnosti, mnogo pravic. Obojih se zavedamo, zato ne zanemarjamo prvih in ne zametujemo drugih. Ta naša zavednost nam daje pogum, da se branimo najodločneje proti svojim sovražnikom, da smo brezobzirni, kadar nam je braniti svoje pravice in svobodno šolo, ki je življenjskega pomena za duševni razvitek in tako za vseobčo blaginjo slovenskega naroda.

Ker smo učitelji svojega naroda, zato mu hočemo ohraniti šolo tako, kakršna je zanj neizmerne važnosti, kakršna mu je obrodila že tisočeren sad, kakršna mu bo v bodočih dneh prinesla lepše in blažje čase. Sveto navdušenje nas prešinja, kadar se spomnimo v dnevih boja, da se bojujemo za pravično in sveto stvar, ker nas navdaja sladka zavest, da moramo končno sijajno zmagati, ako je vera resnična, ki pravi, da zmaga resnica laž in pravica krivico!

Ta zavest nas navdaja z neomajnim pogumom, z vso neustrašenostjo, z vsem idealnim prepričanjem, da hodimo po pravem poti, ki nas dovede končno do onega smotra, po katerem hrepeni vsak pravi učitelj: da se razliji svetla luč vede in omike preko vse slovenske domovine, da pridi kdaj vsemu slovenskemu učiteljstvu oni čas, ko bo moglo reči, da uživa za svoje delo zaslužen plačilo in priznanje!

Vsak, kdor je takih misli, je z nami, ker ne more biti proti nam. Le zaslepljenost in sovraštvo rujeta proti dosegi takega smotra.

Največjo moč v boju za obstanek in za dosego polne stanovske organizacije ima časopisje.

Da se slovenskemu učiteljstvu odpre široko polje, kjer bo lahko kazalo svojega duha sadove, zato bomo z novim letom preosnovali „Popotnika“ v pedagoško

revijo, ki bo prinašala strogo metodiske, pedagoške, jezikoslovne in sploh znanstvene razprave, a „Učiteljski Tovariš“ bo od novega leta naprej šolskopolitiški list ter bo izhajal kot glasilo avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva. Tako bomo sprejeli v svoje vrste tudi hrvaške tovariše iz Istre in Dalmacije ter bomo skušali tudi njim pribojevati svobodo v šoli in izven šole!

„Učiteljski Tovariš“ bo priobčeval razpise vseh učiteljskih služeb po onih kronovinah, ki so združene v „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“. Po možnosti bo jih priobčeval na platnicah tudi „Popotnik“.

Ker pa nam je najbolj pri srcu naša dobra slovenska mladina, bomo poskrbeli, da ji podajamo v bodoče spet učitelji zdrave in tečne duševne hrane. Osnovali bomo torej leposloven list za slovensko mladino z naslovom „Zvonček“, ki bo priobčeval pesmi, povesti, prirodopisne in prirodoslovne, zemljepisne in zgodovinske črtice ter sploh gradivo, ki uči, vedri in zanima mladino.

Obračamo se do vsega slovenskega učiteljstva z nujno in vročo prošnjo, da nas podpira pri vseh teh podjetjih.

„Popotnika“ naj naroče vse naše šole, vsa naša učiteljska društva, vse naše knjižnice, vsi krajni šolski sveti in čim največ učiteljstva — in njegov obstanek je zagotovljen.

„Učiteljskega Tovariša“ naj naroči vsak zaveden učitelj, vsaka zavedna učiteljica, saj se bo neustrašno in brezobzirno boril za njih pravice — in njegovo uspevanje bo veličastno in mogočno. Skrbe naj naši somišljeniki po vseh slovenskih in hrvaških deželah, ki jih združuje „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“, da se bodo naročali na naše politiško glasilo tudi naši prijatelji ter vsi oni, ki imajo od učiteljstva kaj koristi.

A naš „Zvonček“ bodi posvečen predragi slovenski mladini! Ne bodi šole na Slovenskem, ne bodi slovenske družine, kjer vzcvetevajo mlada srca, da bi bila brez njega!

Delajte, tovariši in tovarišice, delajte z besedo in s peresom! Naš čas je tu, in živeti moramo, da ne umremo!

„Popotnik“ bo izhajal v vezanih snopičih, dve poli obsegajočih, dne 15. vsakega meseca ter bo stal **6 K** na leto, **3 K** na pol leta in **1 K 50 h** na četrt leta.

Naročnino za „Popotnika“ je pošiljati gosp. Fr. Luznarju, nadučitelju na Primskem pri Kranju, rokopise pa uredniku g. M. J. Neratu, ravnatelju v Mariboru, Kokoschinegg-Strasse.

„Učiteljski Tovariš“ bo izhajal v sedanjem obsegu (časih — kakršno bo število naročnikov — s prilogo) dne 1., 10. in 20. vsakega meseca ter bo stal **8 K** na leto, **4 K** na pol leta in **2 K** na četrt leta.

Naročnino za „Učiteljskega Tovariša“ sprejema gosp. Fr. Črnagoj, nadučitelj na Barju (Ljubljana), rokopise pa je pošiljati **samo** pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani.

„Zvonček“ bo izhajal ilustrovan dne 1. vsakega meseca na eni poli ter bo stal **5 K** na leto, **2 K 50 h** na pol leta in **1 K 30 h** na četrt leta.

Naročnino za „Zvonček“ sprejema g. Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7, rokopise pa sprejema urednik g. Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani, Turjaški trg št. 4.

V teh naših velikih in dragih podjetjih nas bo gotovo z veselo dušo podpiralo tudi vrlo hrvaško učiteljstvo po Istri, Primorju in Dalmaciji, kakor ga bomo tudi mi podpirali z vsemi najboljšimi silami!

Z združenimi močmi k svobodi in prosveti!

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

L. Jelenc,
predsednik.

Drag. Česnik,
tajnik.

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Podpisani direktorij je razposlal vsem okrajnim šolskim svetom to-le okrožnico:

Slavni c. kr. okrajni šolski svet!

Podpisani direktorij se usoja slavnoistemu najuljudnejše naznaniti, da se bosta z novim letom 1900 preosnovala slovenska šolska lista „Popotnik“ in „Učiteljski Tovariš“. Oba ta časopisa sta last „Zaveze slovenskih učiteljskih društev.“

„Popotnik“ bo odslej strogo pedagoški list, ki bo izhajal v Mariboru v vezanih snopičih samo po enkrat na mesec; „Učiteljski Tovariš“ se pa bo bavil tudi z drugimi šolskimi in učiteljskimi vprašanji ter bo izhajal v Ljubljani po trikrat na mesec in sicer 1., 10. in 20. vsakega meseca.

V smislu zakona se običajno objavljajo razpisi učiteljskih služeb tudi v učiteljskih listih, ker je znano, da veliki večini učiteljstva ne pride uradni list navadno v roke. Nekateri c. kr. okrajni šolski sveti, osobito spodnještajerski, a deloma tudi primorski, so doslej objavljali razpise učiteljskih služeb v „Popotniku“, ki je izhajal po dvakrat na mesec, drugi zopet v „Učiteljskem Tovarišu“. Ker pa bo izhajal „Popotnik“ — kakor že omenjeno — z novim letom 1900 samo po enkrat na mesec, bi bili poslej v njem priobčeni razpisi večinoma zapoznani in za učiteljstvo brez vrednosti. Pač pa bo v to svrho bolje služil „Učiteljski Tovariš“, ki bo izhajal po trikrat na

mesec ter bo postal z novim letom nekako centralno glasilo vsega slovenskega, oziroma hrvaškega učiteljstva po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem.

Na to premembo se nam je zdelo potrebno uljudno opozarjati slavni c. kr. okrajni šolski svet.

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“
po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem“.

L. Jelenc,
predsednik.

Drag. Česnik,
tajnik.

Epilog k zborovanju avstrijskega učiteljstva.

Ko je minilo zborovanje avstrijskega učiteljstva na Dunaju, je šla deputacija učiteljstva k voditelju naučnega ministrstva, dr. Hartlu, ter ga prosila, naj se potegne za to, da se avstrijskemu učiteljstvu plače povišajo, zakaj učiteljstvo zaman pričakuje že 30 let, da se uveljavi §. 55. državnega šolskega zakona, ki pravi, da naj bodo plače take, da bode lahko živel vsak učitelj z družino brez postranskih dohodkov. Ta pojav je tudi nas slovenske učitelje razveselil, in osvedočeni smo, da prej ali slej mora priti do povišanja plač v tem smislu. Zakaj bi neki učiteljstvo živelo od drobtincev, dočim so se povišale plače uradnikom, častnikom, slugam, financarjem, železniškim uradnikom in tej stroki pripadajočemu osebju? Iz tega povišanja sledi, da država rabi svoje uradnike, častnike in drugo osebje, zato jim je tudi dohodke povišala. Država pa rabi tudi nas učitelje, kateri pravzaprav postavljamo temelj omike narodom. Po bitki pri Kraljevem gradu se je pisalo, da so pruski učitelji premagali Avstrijo, in to je tudi res, zakaj kjer je šolstvo dobro urejeno, tam je tudi vojaštvo na višjem klinu omike, ker „Wissen ist Macht“ velja na vse strani. Učiteljstvo ni nič manj važno nego je uradništvo in častništvo, in države, ki zanemarjajo učiteljstvo, stoje na nižji stopinji veljavnosti, četudi milijone potrošajo za vojaštvo, kanone in puške in za uradništvo. Učiteljstvo ne zahteva več nego to, da se mu da plača najnižjega uradniškega razreda, potem ko je dostalo izpit učiteljske sposobnosti. Dokler se pa ta izpit ne izvrši, naj učitelj dobiva 600 gld. letne plače. Ta zahteva je popolnoma pravična in se da z znanstvega in statističnega stališča podkrepiti. — Znano je, da je večina nižjih uradnikov — davčnih in sodnih — XI., X. in IX. razreda, izvzemši juristov ali konceptnih uradnikov, ki niso toliko let študirali nego velika večina učiteljstva, in vendar kakšna gorostasna razlika v dohodkih? Iz statističnih podatkov je razvidno, da se nahajajo v nižjih razredih uradniki, ki niso več nego ljudsko šolo dokončali. In teh je v Avstriji — čujte in strmite! — 4750, to je 25%. Tedaj 4750 uradnikov v Avstriji ni dokončalo več nego ljudsko šolo. Od teh pripada 2537 na XI., 1418 na X. in 254 na IX. razred. Polega tega jih je še 61 v VIII., 26 v VII. in 1 celo v VI. razredu (kot polkovnik, višji sodni svetnik, namestniški svetnik ali deželni šolski nadzorNIK.) Mi ne zavidamo tem uradnikom, ampak jim želimo še večjih dohodkov; vendar pa vprašamo: ali je še pravica na svetu, da se tako godi? Ali je to pravično, da mi spričo svojih študij dobivamo še manjše plače nego sluga? V K.... ima prvi sodni sluga 700 gl. letne plače, a poleg tega ima še druge dohodke. In on je bil žandar (ne postajevojda). Pri nas pa ima učitelj I.

vrste 600 gld. plače. Ali je služba ljudskega odgojitelja morda kaj manj važna nego je ona uradnega sluga, zapornega stražarja e tutti quanti? Horribile dictu! Res gorostasno!

Pa kaj še to! Še najsramotilnejše je, da imajo uradni sluga v Avstriji večje plače nego učitelji. V dokaz sledeče: Začetna plača uradnega sluga je 480 do 600 gld., a plača državnega policaja 540 gld. Poleg tega dobivajo oni uradno obleko. Kaj pa ima učiteljstvo? 400, 500 in 600 gld. letnega plačila. Ali ni to škandal? — In še celo na Češkem, kjer je učiteljstvo najbolje plačano, najdemo, da ima podučitelj 120 do 240 gld. manj plače nego uradni sluga. Začetna plača velike večine avstrijskega učiteljstva (in teh je na tisoče) znaša manj, nego je ona uradnih slug. Ali je to humanno? Ne, to ni pravično! Zavoljo pojavljajoče se draginje in zaradi drugih vzrokov so se uradnikom in drugim plače povišale. Kar je bilo umestno za uradnike, častnike in sluga, to mora biti tudi za nas učitelje. Mi se ne moremo in ne smemo drugače oblačiti kakor oni. Mi moramo prav tako živeti in družino rediti kakor oni. Kar je za enega pravo, naj bode tudi za drugega. Zato prosimo in zahtevamo, da se nam dajo take plače, kakor sem zgoraj označil.

Vidim, da so mnogi temu protivni. Pravijo: Kam pojdemo po denar? Mi pa odgovarjamo: Ali se je pri povišanju plač uradnikov tudi tako rekalo? Ne! Tedaj tudi pri nas niso taka vprašanja opravičena, ker smo še sedaj slabeje plačani, nego so bili oni prej. Ker so imeli denar za uradnike, častnike, sluga itd., ga morajo imeti tudi za nas — odgojitelje narodov. Da pa ne bodo deželne doklade previsoke, naj država v to pripomore, da se učiteljsko vprašanje ugodno reši s tem, da država žrtvuje v to namero 33% za šolske stroške. Ako se to zgodi, bodo ponehale pritožbe raznih kronovin, da so deželne doklade ali naklade previsoke. To bi tudi pospeševalo boljše stanje šolstva, kakor je to razvidno iz raznih kronovin Nemčije. Tam nahajamo take doklade. — Nujna zadeva je tedaj ta, da se to učiteljsko vprašanje glede povišanja plač reši v deželnih zborih in tudi v državnem zboru. Državni zbornaj deluje v to, da se označeni § 55. uveljavi v omenjenem smislu. Državni zbor naj naloži namestnikom in deželnim predsednikom delovati na to, da se to točko položi na dnevni red bodočega zasedanja deželnih zborov. Gospod vodja naučnega ministrstva, dr. pl. Hartel, je obljubil, da se bo delovalo v ta namen. Vederemo! — In zakaj bi se ne, ako se pomisli, da se v vsem višajo cene raznih potrebščin. Meso je vedno dražje; sladkor je v ceni poskočil; stanovanja so draga itd. Tedaj kličemo merodajnim krogom: Pomagajte učiteljstvu! Vsem ste že plače povišali, dajte še učiteljstvu, kar mu gre po pravici. — Od vojaškega poročnika do feldmarsallajtnanta so se plače povišale za 240 do 1500 gold. Samo mi učitelji smo od tega povišanja izkjučeni. To ne sme biti! Tudi za nas mora priti vstajenja dan. Premislite, da je že Luter pisal: „Der Lehrer kann man nimmer genug lohnen und mit Geld bezahlen.“

Sočanski.

Književnost in umetnost.

Razglednice v korist „Učiteljskemu konviktu“. G. Ivan Bonač, trgovec v Ljubljani, je založil in izdal v korist „Učiteljskemu konviktu“ krasne razglednice, na katerih je videti dobro zadeta Andreja Praprotnika podoba, A. Praprotnikova rojstna hiša iz Podbrezja, A. Praprotnikov rojstni kraj. Vsaka razglednica nese „konviktu“ 1 kr. 100 komadov velja franko 4 gld. Kdor pošlje za 100 razglednic 4 gld., jih dobi poštne prosto. 50 komadov velja 2 gld., kdor jih plača naprej. Posamezne razglednice so po 5 kr.

Tovariši, agitujte po vsem Slovenskem za te razglednice. Pri vseh trgovcih zahtevajte le te naše razglednice, saj nese vsaka našemu konviktu 1 kr. Zrna do zrna...

Tri Aškerčeve balade za srednji glas s spremljevanjem klavirja zložil Risto Savin. Op. 2. — Cena 1 gld. 20 kr., s poštino 3 kr. več. Komisionalna založba L. Schwentner v Ljubljani. — Vsebina: Poslednje pismo. — Javor in lipa. — Poroka.

„Žarki in snežinke“. — V „Narodni tiskarni“ v Ljubljani so začele izhajati pod gorenjim naslovom poezije Etbina Kristana v posameznih snopičih, katerih bo 10. Naročnina za celo zbirko znaša 1 gld.; posamezni snopiči stanejo 10 novč., s poštino 12. Naroči se lahko pri upravnistvu „Žarkov in snežink“, poste restante, Ljubljana, ali pa pri knjigotržcu L. Schwentnerju. Vsak snopič obsega eno polo, cela zbirka torej 160 strani.

Glasbena zora. IV. zvezek ima to-le vsebino: „Podoknica“. Iz opere „Teharski plemiči“, spisal Anton Funtek, uglasbil dr. Benjamin Ipavec. „Je pa davi slan'ca padla“. Uglasbil dr. Benjamin Ipavec. „Tak' si lepa“. Besede S. Jenkove; uglasbil Jos. Prochazka. „Glasbeno zoro“ izdaja dne 16. vsakega meseca Fr. Gerbič v Ljubljani ter velja za pol leta 1 gld. 50 kr. Pevcem in pevovodjem jo prav toplo priporočamo.

Zbirko predpustnih pesmi, ki bodo tudi manj izvežbanim pevcem lahko izpeljive, bo izdal g. Al. Sachs, učitelj v prisilni delavnici. Kdor se namerava na to zbirko naročiti, naj blagovoli naznaniti to po dopisnici g. Al. Sachs v Ljubljani.

Ljubite svoje sovražnike! Povest iz mavrskih vojsk na Novi Zelandiji. Spisal J. Spilmann in J. D. S štirimi podobami. V Ljubljani. Založila Katoliška bukvarna. 1899. Cena 20 kr. Zanimiva povest je pripravna za šolske knjižnice, zato to knjižico toplo priporočamo.

„Der Süden“. Organ für die politischen, culturellen und wirtschaftlichen Interessen der Kroaten und Slovenen. Poslednja 47. številka tega na Dunaju izhajajočega lista ima sledečo vsebino: Ein Wort in eigener Sache. — Zara und die Regierung. — Deutsch oder Russisch? — Mittheilungen. Bosnien und Hercegovina. Dalmatien. Kärnten. Kroatien und Slavonien. Küstenland. Steiermark. (Der Praesident des Kreisgerichtes in Cilli. Nachklänge zum Besuche der Böhmen in Cilli.) — Aus der Heimat. Allerlei. (Zur Lage.) Aus der slavischen Welt. Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju. Vereinswesen. — Volkswirtschaft. (Verschiedene Anregungen.) Ta številka ima prilogo. — Ker se ta list odločno poteguje za korist hrvaškega in slovenskega naroda, zato ga kar najtopleje priporočamo. Naročnina znaša za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld. — Uredništvo in upravnistvo je na Dunaju, I. Plankengasse 4.

Naši dopisi.

Iz ljubljanske okolice. (Tovariši — pozor!) V zadnjem času se naši časniki mnogo bavijo z nami učitelji. Konstatujemo, da se celo „Domoljub“ ne upa naravnost izreči proti delu primerni plači. A izrekel pa je ta list nekaj, kar ne smemo prezreti. Priobčil je čla-

nek: Slovenski učitelji, odločite se! Kaj takega še nismo brali. Za danes ne rečemo drugega nego: To je na eni strani očitna mistifikacija lahkovnega ljudstva, na drugi strani pa poziv omahljivim učiteljem, da naj prelomijo svojo prisego.

Prisegli smo izpolnovati šolske postavbe po svoji najboljši vednosti in vesti. „Domoljub“ nas pozivlja, naj se oklenemo organizacije klerikalne stranke, tiste stranke, ki je pokojnemu knezoškofu dr. Poglačarju štela v greh, da se je dobrohotno izrekel o šolskih postavah.

Vemo, da pravi domoljubni in človekoljubni duhovniki ne soglašajo s svojimi bojevitimi tovariši, ki hujskajo ubogo ljudstvo proti učiteljskemu stanu, proti tistemu stanu, od katerega ima ljudstvo naravnost največ dobička. Vemo pa tudi, da ti trezni duhovniki nimajo nobene besede in se morajo vdati svojim za boj dresiranim tovarišem, ki ta boj potrebujejo, da pokrijejo ali vsaj prikrijejo ljudstvu kolosalni fiaško svoje nesrečne gospodarske organizacije. To vemo vsi, prav dobro vemo, da se šolsko vprašanje ne bo reševalo v uredništvih klerikalnih listov. Niti v kranjskem deželnem zboru se ne bo reševalo to vprašanje, nego na Dunaju. In zopet le predobro vemo vsi — tudi Kalani, Šiške in Šušteršiči — da Dunaj tega vprašanja ne bo ugodno rešil za klerikalno stranko. Saj bi ga tudi deželni zbor kranjski ne, kjer klerikalni poslanci niti $\frac{1}{5}$ davka ne zastopajo. Čemu torej ta krik in vik, če ne zato, da še en čas krijejo svojo onemoglost, svoj bankerot? Najboljše učitelje preganjajo, dasi jim ne morejo nič očitati. Zakaj? Ker delaven učitelj noče vselej tlačniti in parado delati nedelavnemu nasprotniku! Pa — dovolj za danes! Tovariši, mirni bodimo! Izpolnimo vestno svoje stanovske dolžnosti, kakor smo prisegli, pošteno učimo svoj narod, bodimo takti tudi proti hujškačem, in minil bo ta vihar brez škode za nas in za naš stan. A ko bodo naši nasprotniki po tem viharju delali svoj račun, jih bo groza!

Iz kranjskega okraja. Pričakoval sem vedno takega poročila iz našega okraja iz spretnejšega peresa, pa moja nada se ni hotela uresničiti. Torej pa naj zadostuje za zdaj moje skromno poročilo.

Ne vem, kje bi pričel, da bi bilo prav. Iz našega okraja se že davno ničesar ne sliši, kakor bi bilo že vse zamrlo. Poseči bi moral najmanj za nekaj let nazaj, da bi zamašil vso veliko vrzel, ki je nastala vsled naše — zanikrnosti. A tak dopis bi bil preobširen ter bi zdaj ne imel prave vrednosti; bati bi se bilo torej, da ga gospod urednik ne odpravi v znani brezdanji koš! Pričel bom torej z letošnjim letom.

Naše učiteljsko društvo je imelo v tekočem letu dve zborovanji. Redni občni zbor je bil dne 8. rožnika, a običajno jesensko zborovanje je bilo dne 2. listopada. Obe zborovanji sta se vršili v šolskem poslopju v Kranju. Poročal bom tu na kratko, kolikor mi je o obeh zborovanjih ostalo še v spominu.

Občni zbor dne 8. rožnika se je vršil v nekako proslavo 30letnice novega šolskega zakona, katerega se je zlasti spominjal društveni g. predsednik v svojem nagovoru. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju v preteklem letu je bilo temeljito in obširno; vendar se posameznih podatkov več ne spominjam. Ker je tajniško poročilo skoraj najvažnejša točka občnega zbora, nekaka slika vsega delovanja društvenega, oziroma odborovega, bi bilo želeli, da se objavijo vsaj najvažnejše točke iz poročila, da zvedo tudi oni člani, ki se radi oddaljenosti ne morejo vdeleževati društvenih zborovanj, kako stoje društvene akcije. Iz blagajniškega poročila smo posneli, da je gmotno stanje društva prav ugodno. Društvo ima lepo število podpornih članov, večinoma rodoljubov iz mesta Kranja. Nato je predaval gospod Andrej Rapè: „Kakšen vzgojevalen pomen ima varstvo živali za deco in ljudstvo sploh?“ Temeljito sestavljeni referat je priobčil gospod poročevavec na občno željo v „Učiteljskem Tovarišu“, torej o njem ne bom obširneje govoril.

Za „vprašalno škrinjico“ sta došli dve vprašanji, in sicer: 1. Kdo ima pravico dovoljevati porabo šolskih prostorov v izvenšolske namene? 2. Ali so predpisane v stanovanjih šolskih vodij tudi krušne peči? Živahna debata, ki se je razvila o teh vprašanjih, nam je pričala, da je odbor pravo pogodil, ko je postavil to točko na dnevni red. „Vprašalne škrinjice“, ki je v istini velike praktične vrednosti, naj bi se p. n. društveni člani posluževali najizdatneje. Glede navedenih vprašanj se je sklenilo, da stori društveni odbor primerne korake.

Za XI. glavno skupščino „Zaveze“ v Gorici so bili kot delegatje izvoljeni: gđc. J. Miklavčič, gg. Bregant M., Česnik D., Kiferle J., Luznar Fr. in Rus V.

Glede ustanovitve posebnih učiteljskih društev za škofjeloški in tržiški okraj nismo prišli do pozitivnega sklepa, in se je to vprašanje zopet preložilo na poznejši čas. Ta zadeva bi se morala na kak način rešiti, ker bi bila na veliko korist učiteljskemu našega okraja. Kaj pa, ko bi se za dotična okraja ustanovili nekaki podobori ali odseki našega društva?*)

K točki „posamezni predlogi“ se oglasi v ime odbora gospod predsednik ter predlaga, da se izvoli gospod Luka Jelenc, bivši nadučitelj v St. Juriju, v priznanje njegovih zaslug za naše učiteljsko društvo kot njega ustanovitelj, mnogoletni predsednik in odbornik, častnim članom. Predlog je bil z viharim odobravanjem sprejet soglasno.

Nato se je volil odbor, kateri se je pozneje konstituiral tako-le: Predsednik Drag. Česnik, nadučitelj v Predosljah; podpredsednik Fr. Papa, nadučitelj v Škofji Loki; tajnik Andrej Rapè, učitelj v Olševku; tajnikov namestnik Mih. Bregant, nadučitelj v Šmartinu; blagajnik Fr. Luznar, nadučitelj na Primskovem; odbornika: Drag. Benedik, nadučitelj v Smledniku, in Vil. Rus, učitelj v Kranju.

Po zborovanju je priredilo društvo izlet v Vintgar, katerega se je — poleg našega društva — vdeležilo tudi več gg. tovarišev iz Ljubljane in iz radovljiškega okraja. Bila nas je vesela in prijetna družba, ki smo občudovali divno lepoto blejske okolice in divjeromantiškega Vintgarja. —

Dne 2. listopada t. l. smo se zopet zbrali pri zborovanju našega društva. Ko bi rekel, da nas je bilo ogromno število, bi se prav nesramno lagal. Zborovalna soba je imela ta veliki nedostatek, da je bila mnogo — prevelika. P. n. društveni odbor opozarjamo, da nam za prihodnje preskrbi primernejši lokal, vzemimo kak separiran kupé v železniškem vagonu; tak bi zadostoval popolnoma!

Gospod predsednik omenja v svojem pozdravu najnovejših neosnovanih napadov na šolo in učiteljsvo ter bodri učiteljsvo k vzajemnosti. Nato prečita pismo gosp. Jelenca, mestnega učitelja in predsednika „Zaveze“ v Ljubljani, v katerem taisti naznanja, da mu je v ponos, da ga je imenovalo najdelavnejše izmed okrajnih učiteljskih društev svojim prvim častnim članom. — Predavanji sta bili dve. G. Fr. Luznar je predaval o očesni bolezni astenopiji, katero je natančneje opisoval ter opozarjal nanjo prisotno učiteljsvo, ker se taista pogosto nahaja tudi med šolsko mladino. Navajal je tudi sredstva proti tej bolezni. Poročilo je bilo sprejeto z občnim odobravanjem.

G. Rus nas je zabaval s svojimi veselimi in neveselimi spomini „Izza vojaških dni“. Konstatovali smo, da so bili veseli in šaljivi prizori v veliki večini. Med tedanjimi učitelji-vojaki je bil nekdaž tudi učitelj iz Tirolskega, torej iz dežele, ki je vsem klerikalcem pravi vzor. Dotični učitelj — jako ponižen mladenič — je bil napravil spomladi sposobnostni izpit ter bi bil moral biti med počitnicami definitivno nastavljen na dotedanjem mestu. Pripomniti je, da morajo biti vsi tirolski učitelji organisti. Za orglanje prejemajo, dokler so provizorični, po 50 gld., kot definitivni učitelji pa do 200 gld. letne plače. Tirolske učitelje pa nastavljajo in odstavljajo —

*) To bi bilo res bolje. Uredn.

župniki! Dotični tirolski učitelj se je trdno nadejal definitivnega nameščenja in s tem nekoliko izboljšanja svojega gmotnega stanja in to tembolj, ker je vestno izpolnjeval svoje dolžnosti v šoli in pri orglah in vedno slušal visokočastitega g. župnika, kar so mu ukazali. Pa revež se je varal! Ko so bili učitelji-vojaki nekega dne kakor navadno na vežbališču, mu prinese „ordnanc“ ravno pri povelju „Kniet!“ veliko zapečateno pismo. Bil je dekret, v katerem mu župnik — mesto definitivnega nameščenja — odpoveduje službo! To pa zaradi tega, da mu ni bilo treba povišati orglarske plače, katera bi mu šla pri definitivnem nameščenju. Njegovo službo je dobil potem drug provizoričen učitelj, ker tak je ceneji nego definitivni! Živila krščansko-katoliška pravica vzorne dežele tirolske! —

Za „vprašalno skrinjico“ je došlo samo eno vprašanje: „Kako naj nastopa učiteljstvo proti šolstvu in učiteljstvu sovražnim listom?“ Ob tem vprašanju se je razvila zelo živahna razprava ter so se končno sprejeli primerni predlogi. Zbor je nato soglasno potrdil odborov sklep, da pristopi naše društvo novoosnovanemu deželnemu „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani.“

G. Luznar predlaga, da se izvoli „odsek za izboljšanje plač“, kateri naj zbere potrebni material za naš okraj, stavi primerne predloge ter stopi v dogovor z deželnim učiteljskim društvom, ki naj vso akcijo vodi. V ta odsek so bili izvoljeni gg. Rihtaršič, Gärtner in Rus. Načelnik tega odseka bode društveni predsednik.

Zborovanje se je zaključilo s trikratnimi slavalki na Nj. Veličanstvo. Po zborovanju smo se še zbrali v gostilnici našega vrlega prijatelja g. P. Mayrja ml. ob petju in prijateljskih razgovorih. Onim pa, ki jih ni bilo, naj bo žal za ta lepi dan!

Ščuka.

Z Goriškega. (Odgovor „Soči.“) „Soča“ je prijavila v odlomkih, dodavši svoje opazke, moj dopis „Z Goriškega“, priobčen v predzadnji številki „Učiteljskega Tovariša“.

Ker pa „Soča“ ni povedala resnice, sem prisiljen odgovoriti. „Soča“ mi podtika namreč, da sem v „Učit. Tovarišu“ pisal glede vzroka, zakaj ni bil g. P. M. izvoljen častnim članom učiteljskega društva za goriški okraj, da „Soča“ ni navedla pravega vzroka, marveč da ga je nalašč tako zlobno zasuknila. Prosim, gosp. urednik „Soče“, vzemite „Učit. Tovariša“ še enkrat v roko in berite bolje. Tam stoji „... bodisi, da ni bila „Soča“ prav poučena, bodisi da ga je itd. ...“ Jaz torej nisem izrekel naravnost tega, česar me dolži „Soča“, zato vračam zlobo nedotaknjeno g. uredniku „Soče“, ker tujega blaga ne morem „spraviti v svoj žep“.

Tudi še opomnim, da „Soča“ ne napada g. M. samo kot politika in urednika, ampak tudi kot učitelja, zakaj zadnje poročilo v „Soči“ o dotičnem zborovanju učiteljskega društva in o napadu na g. M. je bilo v zvezi le kot zgolj učiteljska zadeva in nikakor ne kot politiska. Pač pa jo je porabil g. urednik „Soče“ v svoje politične svrhe, da napada g. M.

Zato menim, da bi bilo najbolje, ako bi „Soča“ ne bila tako postopala, marveč enostavno pojasnila, da je dobila dotično poročilo o učiteljskem zborovanju od dveh tovarišev g. M., vse drugo je brezpotrebno polemizovanje. Upam, da se sedaj razumemo. —č.

S Tolminskega. (Razno.) Kaj pa delajo tolminski tovariši, da se ne oglase, bi marsikdo vprašal. Ej, prijatelji, v miru božjem uživamo svoje plače, katere so nam naši gg. deželni očetje izboljšali — pardon! — mislili izboljšati. —

Takega ravsa in kavsa pa se ni bilo pri nas, kakor ravno sedaj! Obe slovenski stranki nas skušata pridobiti na svojo stran. Obe nam obljubujeta regulacijo naših sijajnih plač, izboljšanja gmotnega stanja itd. Same lepe stvari, kaj ne? Škoda, da samim obljubam več ne verjamemo! Časi so minili, ko se je reklo našim deputacijam in na naše opetovane prošnje: „Da, da, prepričan sem, da so vaše prošnje popolnoma opravilene. Bodite uverjeni o moji naklonjenosti, in zagotavljam vas, da napra-

vim vse možne korake, da se vam v najkrajšem času — —“ itd. itd. In čakali smo v nadi, da bo vendar enkrat kaj. A nič — nič ... In sedaj še ta boj. — Učitelji pač nimamo najmanjšega povoda, simpatizovati ne s to, ne z drugo stranko. Naše simpatije bodo na strani stranke, ki pokaže, da jih res zasluži. A pokazati treba z dejanji; spričo samih obljub vlada v naših žepih suša — grozna suša. — Uverjen sem, da ima vrli „Tovariš“ baš med nami največ naročnikov — dolžnikov. Ali naj ga potolazimo, kakor so nas tolažili toliko časa? Torej: „Tovariš“, kakor hitro bode mogoče!

V predzadnji številki „Tovarišev“ se hujuje dopisnik z Goriškega nad kolegi, ki niso hoteli voliti gosp. Medveščka častnim članom. Gospoda, tako nikar! Kar imamo med seboj, poravnajmo doma in ne vlačimo tega po listih. Čemu bi se še sami lasali v javnosti, saj nas itak drugi dovolj!*)

Slučajno sem dobil v roke 19. številko dičnega „Domoljuba“. Jako zanimiv list ter vreden vsestranske podpore! Kar zgražal sem se nad temi liberalnimi učitelji, ki se niso hoteli vdeležiti duhovnih vaj! A šalo na stran! Da nam je gospoda, ki piše ta list, nasprotna, je znano, a da se poslužuje tako nizkega in podlega orožja, to je naravnost škandal! In potem se bodo farizeji še čudili, ako ne vtaknemo vseh psokv v žep ...

Kako se tu ščuje in hujska ljudstvo (in ta listič je pisan pač le za prosto ljudstvo) proti šoli in „brezverskemu“ učiteljstvu, to presega vse meje. In oni gospodje tovariši, ki nočejo biti „liberalni hlapci“ (!), ne obsojajo tega? To se pravi pljuvati v lastno skledo! Zadnji odstavek tega pamfleta navaja plače, katere zahteva učiteljstvo, ter pristavlja, da ima kaplan le 300 gld. kongrue. Namen je prozoren: naščuvati kmeta, češ: poglej, ta „brezverski“ učitelj zahteva tako plačo, a tvoj „gospod“ ima le toliko. A tega ne povedo ti hinavci, da ima tudi podučitelj (pri nas) le 300 gld. brez drugih dohodkov. In kaplan? Ta „revež“ ima plačane krste, poroke, pogrebe, maše à 1 gld. in več (maše po 60 kr. odpošiljajo), prošnje, masten „ofer“, prosto stanovanje, tuintam tudi prosto hrano i. dr. Vrhutega dobi v dar mesnino, maslo, vse poljske pridelke (in to ne najslabše!) itd. A sedaj pride gospoda v „Domoljubu“ in kaže s prozornim namenom na to ubožno plačo kaplanovo! In s takimi ljudmi naj bi bilo možno živeti v miru? Najboljši odgovor na take lopovščine je — palica!

Hoteli ste boj, imejte ga. V njem nimamo mi ničesar izgubiti, a vi ničesar dobiti. — Za danes dovolj!

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod J. Barle, nadučitelj v Šmihelu pri Rudolfovem, 1 gld.

Učiteljski konvikt: Gosp. Ivan Kambič, učitelj v Ustiji, na knj. kr. podr. št. 170 2-16 gld.; g. J. Barle, nadučitelj v Šmihelu pri Rudolfovem, na knj. kr. podr. št. 136 6-20 gld.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote v znesku 40 gld. je oddal odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ dne 23. listopada učenki Mariji Osana, hčerki rajnekega J. Osana, učitelja v Svibnem. Kakor znano, je rajnki Osana par mesecev po stalnem nameščenju in prebitem usposobljenostnim izpitu umrl. Vsled tega nima vdova nič pokojnine.

V Moravciah je izvoljen županom tamošnji nadučitelj g. Janko Toman. Ljudski učitelj gre na dan!

*) Tudi mi smo tega mnjenja; taka stvar naj se poravna doma, da ne trpi preveč ugled našega stanu. Ker se ne maramo še naslanjati ne na to, ne na ono stranko, zato priobčujemo še vse pro in contra dopise, ki se tičejo g. Medveščka. Mi le čakamo, da dr. Gregorčičeva ali dr. Tumova stranka v dejanju pokaže, da je res naklonjena učiteljstvu; in kadar se to zgodi, se bomo takoj oklenili z dušo in s telesom učiteljstvu naklonjene stranke ter ji pridobivali stalna tla med učiteljstvom in potom učiteljstva pa med narodom. Torej, z dejanji na dan! Uredn.

Občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ bo dne 28. t. m. ob 9. uri dopoldne v Narodnem domu. Potem bo zborovalo „Slovensko učiteljsko društvo“. Prejšnji večer bo priredilo „Ljubljansko učiteljsko društvo“ v Narodnem domu zabaven večer, pri katerem bo predaval g. Lj. Stiasny iz Radovljice „O duševni kulturi na Kavkazu“. Gostje dobro došli!

Izpiti učne usposobljenosti za obče ljudske in meščanske šole so se končali pred tukajšnjo izpraševalno komisijo dne 11. listopada. Aprobirane so bile: A.) za meščanske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Roza Hřibal (Idrija) iz I. skupine (z odliko), s. Hildegarda Lebar (Ljubljana) iz I. skupine (z odliko); dalje za meščanske šole z nemškim učnim jezikom s. Ignacija Klump (Ljubljana) iz III. skupine. — B.) za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Ana Ambrusch (z odliko), Marija Antončič, Franja Bayer, Henrijeta Berlic, Mira Dev, Antonija Fux, Albina Golob, Karlina Hann, Helena Junowicz, Amalija Kotlušek, s. Elizabeta Kremžar, Ivana Kušar, Ana Lampret, Ida Mazi, Marija Miklič, s. Sebastijana Neuwirth, Ana Pfeifer (z odliko), Franja Póka pl. Pokafalva, Hildegarda Rieger, Emilija Rojc, Ivana Simončič, Ivana Škrjanc, Marija Škrjanc, s. Maksimilijana Škrober, Franja Tajnik, Pavla Tavčar, Leopoldina Tomšič, Pavlina Tomšič, Ida Zarli, Stanislava Zarnik, Jerica Zemljan in Ana Zupančič; za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Terezija Allitsch, s. Evangelista Langer pl. Podgoro, Adela Rizzi (z odliko), s. Elekta Schlegel. — Dalje so bili aprobirani za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Ivan Bajželj, Karel Humek, Fran Mercina, Ivan Polak, Martin Slopšek, Josip Troha in Rudolf Zore; z nemškim učnim jezikom: Ludovik Müller; s slovenskim učnim jezikom: Ivan Časl in Alojzij Potočnik. Specijalni izpit iz francoščine je prebila Marija Fischer. Dopolnilne izpite so prebile: Klotilda Hiti iz slovenskega in Matilda Vidmajer iz nemškega učnega jezika.

Volitev 2 učiteljskih zastopnikov v okrajni šolski svet v Tolminu. Učiteljstvo tolminskega okraja je izreklo pri učiteljskem zborovanju g. Andreju Vrtovcu zaupnico ter izvolilo v okrajni šolski svet njega in g. Matijo Kendo, nadučitelja v Volčah. Pri učiteljskem zborovanju in volitvah je bilo z malimi izjemami vse učiteljstvo tolminskega okraja navzoče. Navzoč je bil ves čas tudi voditelj c. kr. okrajnega glavarstva, za šolstvo in učiteljstvo vneti g. Prinzig, in okrajni šolski nadzornik gosp. Lasič, ki sta zbrano učiteljstvo počastila tudi pri obedu pri Oskarju.

Izkušnje za učiteljsko usposobljenost so delali v Mariboru naslednji gospodje učitelji, oziroma gospodje učiteljice: Auernik Franc, Čmerešek Franc, Čepc Franc, Čuček Josip, Hohnjec Anton, Klemenčič Josip, Kos Stefan, Kocmut Franc, Loparnik Franc, Marinič Miroslav, Napast Ivan, Piliš Ivan, Schamp Alojzij, Žolnir Anton, Freuensfeld Alojzija, Godec Marija, Kocmut Marija, Lilek Ljudmila, Lukner Marija, Šket Amalija, Trampuš Marija in Wanian Maria.

Učitelj in šolski sluga. Stalni učitelj ima v Ljubljani 500 gld. plače in 180 gld. stanarine. Ljubljanski suplente, ki imajo vsi zrelostni in nekateri tudi usposobljenostni izpit, imajo pa golih 400 gld. na leto. Ljubljanski šolski slugi imajo pa po novi regulaciji 450 gld. plače, dve petletnici po 50 gld., prosto stanovanje, kurjavo in svečavo in 20% dejalnostne doklade. O, da bi že skoraj minil „prosvitljeni“ XIX. vek!

„Pod sedanjimi razmerami“ nam je slovenskim učiteljem stokrat ljubše, da sedi v kranjskem deželnem šolskem svetu — — itd. Tako smo pisali v 32. številki. Klerikalni listi so po stari navadi to izjavo po svoje zavili ter izpustili besede „pod sedanjimi razmerami“. Was er mir weise verschweigt, zeigt mir den

Meister des Stils. Sedanje razmere so pa klerikalci zakrivali sami.

Učiteljsko posojilnico so ustanovili hrvaški učitelji v Zagrebu pod naslovom „hrvatska učiteljska štedovna i predujamna zadruga“. Tudi dunajski učitelji imajo svojo posojilnico. Ali ne bi kazalo, da tudi slovenski učitelji v Ljubljani ustanove slovensko učiteljsko posojilnico?

Razpisane službe. Nadučiteljsko mesto v Smledniku do 15. t. m. — Učiteljsko mesto v Vipavi do 20. t. m. — Učiteljsko mesto v Kolovratu do 15. t. m.

Vsak služabnik je vreden svojega plačila pravi pregovor, le naši prijatelji v Gradcu so drugačnega mnenja. G. učitelj Voglar je prišel na celjsko okoliško šolo že 15. kimavca, a po dveh mesecih mu šolska oblast v Gradcu niti ni naznanila, bo li dobil kaj plače. Mož je moral dva meseca na lastne stroške živeti. Pred tremi meseci je ista oblast suspendirala g. učitelja Gostinčarja zaradi znane obtožbe ter mu je okrajni šolski svet dovolil le dve tretjini plače. Mož pa ni do danes niti krajcarja prejel. Slutimo, kaj nameravajo . . . Proti taki dvojni meri kličemo: Proč od Gradca!

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dne 18. m. m. v „Narodnem domu“ svoj redni mesečni občni zbor. Ko je predsednik, g. nadučitelj Gabršek, navzoče pozdravil, je poročal o formalnih stopinjah. Vestno in izbornostno sestavljena razprava je trajala nad uro. Društveni tajnik, g. učitelj Furlan, je poročal o društvenem delovanju in tajnik zabavnega odseka, g. učitelj Likar, o namerah svojega odseka. Ker ni bilo nikakih predlogov, se je pričela prosta zabava, kateri sta največ pripomogla g. Vrabl s svojim dovršenim petjem, katero izpričuje, da gospod vedno napreduje, in pa gđc. Bilina z mojstrskim spremljevanjem na klavirju. Večer je bil dobro obiskan, a vendar marsikaterega tovariša ni bilo videti. Upajmo, da bo v prihodnjic boljše!

Božične počitnice na mestnih šolah v Gorici. Goriški učitelji so sklenili prositi deželni šolski svet, da uredi počitnice na mestnih šolah tako, kakor so že urejene glavne počitnice, namreč da bodo enake počitnicam goriških srednjih šol.

Kopersko učiteljišče. Nekaterim listom se poroča, da misli vlada ustanoviti za Slovence in Hrvate posebno učiteljišče v Kastvu, a Italijani da ostanejo v Kopru. Samo da se ne bi vedno le govorilo, temveč da bi se tudi kaj storilo. Slovenci in Hrvati gotovo ne bodo žalovali po Kopru, zahtevajo pa preložitve učiteljišča v — Trst ali Gorico.

Nalezljive bolezni. V zadnjem času so hudo razsajale v postojnskem okraju ošpice. Zbolelo jih je posebno veliko na vipavski strani, namreč 769 otrok, umrlo pa 37. Pojavilo se je pri odraslih tudi več slučajev mahuha. Trdijo, da je temu kriva slaba pitna voda.

Don Zanetti in učiteljstvo. Furlanski poslanec don Zanetti je predložil državnemu zboru prošnjo učiteljske deputacije iz Goriško-Gradišanske, Istre, Tirolskega, Dalmacije in Bukovine, v kateri se potezajo za povišanje svojih plač. Prosil je predsednika, naj izroči prošnjo peticijskemu odseku, kar je bilo v zbornici sprejeto, da se tam natančneje pobavijo s tem vprašanjem ter stavijo konkreten predlog.

Malo šol — mnogo topov — to je staro avstrijsko načelo, katero opazimo tudi letos v avstrijskem proračunu za leto 1900. Za skupne zadeve, torej za militarizem, zahteva vlada 260 milijonov kron, za deželno brambo pa 54 milijonov, skupaj blizo 315 milijonov! Za svrhe pouka je določeno le 75 milijonov!

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 7. grudna t. l. ob 10. uri dopoldne v Okonini (pri g. Gregorcu) po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“ in „Lehrerbunda“. 4. Naši prijatelji in neprijatelji. (Na podlagi član- kov v „Slov. Narodu“, „Učit. Tovarišu“, „Slovencu“,

„Domoljubu“ in „Slov. Gospodarju“.) 5. Volitev novega odbora. 6. Nasveti.

O kajenju. Neki zdravnik se o kajenju izraža v listu „New - Orleans Times - Democrat“ tako: „Govorice, da nikotin nasiča truplo, je neumno. Pravijo, da je nikotin smrten strup. Mala množina zadostuje, da usmrti človeka. V resnici pa tudi najhujši kadilec zavžije malo nikotina. Tuintam čitamo o umrlih vsled prevelikega kajenja. Ko so jih raztelesili, da so našli vse polno nikotina. Vse to je nesmisel. Kaj takega se še ni namerilo nikoli. Najrajši se puha tabakov dim skozi žepni robec. Madež, ki se s tem napravi na robcu, prihaja baje od nikotina. V resnici pa nastaja madež vsled tabakovega olja, ki je popolnoma različne barve. Največja škodljivost tobaka obstoji v tem, da draži delovanje srca. To pa osobito vsled kajenja cigaret, pri katerem se rado vleče dim vase. Vsak vdih nažene nekoliko srce. Potem nastaja seveda reakcija. Ako je kadilec dobrega zdravja, tedaj mu najbrže tudi to nikoli ne bode škodilo. Ako pa se zgodi to, tedaj sledi depresija. To je gola resnica glede kajenja. Vse drugo je neresnično.“

„Bog pomagaj!“ Zakaj pravimo v katoliških deželah „Bog pomagaj!“, kadar kdo kihne in od kdaj to? Vsak ve, kako se prileže, kadar dobro kihne, ni pa tako znano, da je pogosto močno kihanje nevarno, večkrat celo smrtno nevarno. Papež Gregor I. Veliki (599—604) je zapovedal ob času kuge, ko je marsikdo le kihnil in se mrtev zgrudil na tla, naj se vselej želi „Bog pomagaj“ onemu, ki kiha. To je bila nekaka prošnja, naj Bog obvaruje dotičnika vsake nevarnosti, ki bi lahko zanj nastala vsled kihanja. „Bog pomagaj“ je tedaj prav tako stara kakor lepa katoliška navada!

Vstajaj zgodaj! Ako boš zgodaj vstajal, si boš podaljšal s tem čas za delo. Kdor se navadi, da dolgo spi, nima nikdar zadosti, poleg tega bo ves dan nevoljen in zaspan, da mu delo ne bo hotelo izpod rok. Pravilo naj ti bo: Zgodaj pojdi spat, zgodaj vstani. Popolnoma res je in izkušnja potrdi, da je spanec pred polnočjo najboljši. Da nadomestiš eno izgubljeno predpolnočno uro, potrebuješ najmanj dve jutranji, ako se hočeš ravno tako okrepčati. Še slabše je, ako tratiš ure po polnoči, zakaj solnce na vsak način vpliva na človeško telo; to vidimo pri živalih, zlasti pri pticah, ki gredo s solncem vred spat. Vzhajajoče solnce drugače vpliva kakor zahajajoče. Jutranji sveži zrak je posebno zdrav. Pri vseh pomladnih zdravšjih in kopelih je treba zgodaj vstajati. Priporoča se zlasti vigred, ko rastlinje poganja in brsti. Ob nobenem drugem času ne razširja vrt, travnik in gozd tako prijetnega, osvežujočega in okrepujočega vonja kakor prav zjutraj. Vsako jutro obhaja priroda praznik vstajenja. Čez dan se tudi narava utruje. Prijatelju narave ne more v glavo, kako je mogoče, da prespi toliko ljudi oni najlepši čas, ko razvija narava vso svojo čarobno krasoto. Taki zaspanci nikdar ne vidijo prave prirodne lepote. Vstajaj zgodaj, da boš zadovoljen, zdrav in vesel!

Premembe v učiteljstvu. Imenovani so gg.: Fr. Črnagoj na Karolinski zemlji v Ljubljani nadučiteljem istotam, Ivan Benedičič v Veliki dolini nadučiteljem v Cerkljah, Karel Javoršek v Košani nadučiteljem istotam, Fran Gregorač v Metliki nadučiteljem v Dolenji vasi pri Ribnici, Vend. Sadar v Juhanu nadučiteljem istotam, Fran Lavtižar v Kamni gorici nadučiteljem v Šmartnem pod Šmerno goro in gdč. Ana Prevč v Starem trgu pri Ložu za stalno učiteljico v Grahovem. Premošeni so gg.: nadučitelj Mihael Bregant iz Šmartna pri Kranju v St. Vid pri Vipavi, Fran Rojina iz Šmartna pod Šmarno goro v Šmartno pri Kranju, učitelj Anton Arko z Vrhnike v St. Vid pri Ljubljani, nadučitelj v Smledniku Karel Benedik v Brezovico in učiteljica na Črnem vrhu pri Idriji gdč. Zofija Modrijan v Gorenji Logatec.

V Kamni gorici je razpisano učiteljsko mesto do 15. grudnia.

*) Priporočamo se za to poročilo. Uredn.

Sedmograško? Ime te nekdanje „velike kneževine“ prihaja od reke Sibir, ob kateri so sezidali grad Sibirin, nemški „Sibirburg“, in okoli katerega je nastalo mesto Sibirj, nemški „Hermannstadt“. Ime „Sibirburg“ se je le počasi razširilo čez vso deželo, zakaj niti prebivalci bližnje „Burce“ niso hoteli biti „Sibirjani“ in še dandanašnji govorijo, kadar potujejo v Sibirj: „Wir reisen nach Siebenbürgen“. Madjari so imenovali deželo „Erdöly“, kar pomeni po naše Zalesje. Vsi srednjeveški pisatelji, ki so latinski pisali, so imenovali to pokrajino „Ultra“ ali „Transsilvanæ partes“ in še celo Otokarjeva kronika v verzih jo imenuje „Ueber Walt“. Slovenski se mora torej ta dežela imenovati „Zalesje“, adjektiv „zalešk“. (Primeri: Mayer, Geschichte Österreichs, II. Auflage, stran 281). S. R.

Ubogi Slovaki! Ogrji delajo z vso silo, da bi čim prej pomadjarili Slovake. To se da doseči najhitreje z ljudsko šolo. Radi tega gledajo, da ljudski učitelji znajo ogrski jezik ter da tudi delujejo v šoli v ogrskem smislu. Tako beremo v slovaškem listu „Národine Noviny“: „V upravnem odseku nitranske stolice je prijavil šolski nadzornik, da med 780 učitelji na ljudskih šolah jih je še vedno 18, ki ne znajo ogrski. Čudno, da ni proglasil tega za veleizdajstvo!“

Čemu potrebujejo slovaški učitelji ogrščine na ljudskih šolah med Slovaki? V svrhu poučevanja sigurno ne, pač pa v svrhu pomadjarjevanja!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 987

o. šol. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Kolovratu pri Zagorju ob Savi je razpisana učiteljska služba v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Prosimci za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom do 15. grudnia 1899 tu-sem vložijo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 17. listopada 1899.

Št. 1510

o. šol. sv. V krškem okraju se razpisujeta na trirazrednici v Št. Rupertu in na dvorazrednici v Čatežu po ena učiteljska služba s postavnimi dohodki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za te službe je vlagati predpisanim potom do dne 16. grudnia 1899. 1. tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 17. grudnia 1899.

Listnica uredništva:

Napredni učitelj: Uredništvo „Deutsch-oesterreichische Lehrerzeitung“ je na Dunaju V/2 Spengergasse 26, upravnistvo pa V/2 Arbeitergasse 6. Vseletna naročnina znaša 2 gld. Naročnina je zato tako nizka, ker ima list nad 10.000 naročnikov. Ta list je glasilo nemške-avstrijske učiteljske zveze. Dasi se krepko poteza za interese nove šole in svobodomiselnega učiteljstva, vendar se nam zdi, da stavi tuintam nekoliko preveč v ospredje nemškonarodne težnje. Narodna vprašanja bi se v slučajih, ko se gre za prosveto in za interese našega stanu, ne smela staviti v ospredje. V tem smislu se bojuje „Freie Lehrerstimme“, glasilo mlajšega učiteljstva. Ta list je mednarodni; vsi narodi so mu enakopravni in se bojuje le proti nasprotnikom prosvete, svobodne šole in svobodomiselnega učiteljstva. „Freie Lehrerstimme“ velja na leto samo 2 gld. in to zato, ker ima nad 5000 naročnikov. Uredništvo in upravnistvo temu listu je na Dunaju, XVI/2 Thaliastrasse 4. Uredništvo in upravnistvo tega lista je začelo izdavat letos nov šolsko-politiški list pod naslovom: „Der Radicale“. Ta list, ki se poteza edino le za novo šolo in svobodomiselnega učiteljstva, izhaja vsako prvo nedeljo v mesecu ter velja 2 gld. na leto; za naročnike „Freie Lehrerstimme“ pa samo 1 gld. na leto. „Deutsch-oesterreichische Lehrerzeitung“ izhaja dne 1. in 15. vsakega meseca, „Freie Lehrerstimme“ pa vsako drugo in četrto nedeljo v mesecu.

Blagajnikov listek.

Dragi tovariši! Leto se bliža zopet svojemu koncu — — „Tovarišev“ račun v tiskarni pa niti za 3. četrtletje ni poravnal! Kam pa pridemo? — — Prav nujno Vas prosim: Vzdržite se vendar, pa poravnajte, kar je krivega! —

Zadnjemu mojemu listku se je pač nekaj naročnikov odzvalo: ta mi je poslal za razbite šipe, oni za raztrgano suknjo, še drugi celo — da mi usta zamaši!! — Toda kaj pomaga vse to, ko pa imajo dati zakasnjenici nad 1500 gld.!

Z novim letom prevzame račun „Tovarišev“ naša „Zaveza“, katera bode najbrže nekoliko ostreje postopala z zaostalo in bode pobirala zato eno tretjino zastanka na svoj račun. — Da Vas torej ne bodo „vlekli po zobeh“, pa da pomore našemu društvu na noge, pošljite torej zastanke „Tovarišu“ še pred novim letom!

Vsem dobrim plačnikom želi, da se pomaknejo z novim letom v višji plačilni razred, in jih toplo pozdravlja

Ljubljana-Barje, 27. listopada 1899.

Fr. Črnagoj.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
 2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
 3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
 4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
 5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojni, zaloga uradnih spisov itd.
 6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
 7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
 8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
 9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvovih ulicah v Ljubljani.
 10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
 11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
 12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
 13. **F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
 14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvom v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.
 15. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mlina Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Rimski cesti (Mundova hiša) v Ljubljani.
 16. **Fran Šturm**, krojač na Bregu v Ljubljani.
 17. **J. N. Potočnik**, krojač, Dunajska cesta v Ljubljani.
 18. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
 19. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.
- Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezislovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francšek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznani in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., $\frac{1}{3}$ strani 5 gld., $\frac{1}{4}$ strani 4 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk Miličeve tiskarnice v Ljubljani.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

— v Ljubljani —

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja	2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami	3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami	4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev	— „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

Moka iz mlina Vinka Majdiča v Kranju

se oddaje po en gros-cenah
v plombiranih vrečah po 10 in 25 kil
v prodajalni

Maksa Domicelja
v Ljubljani, na Rimski cesti
vis-a-vis Gorupovim hišam.

➡ Dostavljanje na dom brezplačno. ⬅

Plombe originalne mlinске!

Moka se oddaje tudi v vrečah po 50, 85 in 100 ki.

Opozarja se, da priznani izvrstni izdelki prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje z izdelki vseh ogrskih mlinov.